

УДК 657.1.014.134:004

Бочуля Тетяна Володимирівна,

канд. екон. наук, доц.,
доцент кафедри бухгалтерського обліку та аудиту,
Харківський державний університет харчування та торгівлі
(61051, Україна, Харків, вул. Клочківська, 333)
E-mail: bochulya@i.ua

Савицька Наталія Леонідівна,

д-р екон. наук, доц.,
професор кафедри економічної теорії та права,
Харківський державний університет харчування та торгівлі
(61051, Україна, Харків, вул. Клочківська, 333)
E-mail: nls2010@rambler.ru

АКТУАЛІЗАЦІЯ ОБЛІКОВОГО ПРОЦЕСУ: ВПЛИВ ТЕХНОЛОГІЙ ТА ІНТЕЛЕКТУ

АНОТАЦІЯ. Зважаючи на актуальність питання щодо розвитку системи бухгалтерського обліку, визначено потребу дослідити й викласти власну позицію стосовно організації, обслуговування та оптимізації облікового процесу. Це відповідальна частина загальної облікової системи й потребує нового нестандартного погляду, адже саме через обліковий процес здійснюються всі інформаційно-аналітичні операції та забезпечення організації бухгалтерського обліку і облікової політики. За результатами дослідження було ідентифіковано рівень сукупного впливу технологій та інтелекту, які внесли суттєві корективи в «природу» облікового процесу. Очікується, що інтерпретація суті облікового процесу як системної сукупності методичних прийомів і способів обробки первинної облікової інформації та складання звітності з новим інтелектуально-технологічним базисом дозволить модифікувати обліково-звітне забезпечення всіх груп користувачів та узгодить їх інформаційні інтереси. Точка зору щодо організаційної структури облікового процесу викладена виходячи з логіки сучасного стану суспільно-економічних відносин на всіх рівнях інформаційної свідомості. Показано механізм формування бази даних релевантної інформації в якості цінного ресурсу для бізнес-процесів внутрішнього та зовнішнього характеру. Це питання є найактуальнішим, оскільки від якості інформаційних ресурсів бази даних залежить якість усього облікового процесу. Питання актуалізації розглянуто ширше, ніж просто технічний аспект обслуговування інформації. Актуалізація здійснюється не тільки завдяки технічним засобам, а й інтелектуалізації, які в мережній економіці справляють більший сумарний ефект. Результати дослідження адаптовані не тільки для бізнесу, а мають також соціальне спрямування, оскільки узгодити у сучасних умовах інтереси різних груп користувачів можливо через забезпечення адаптації та інтеграції інформаційної системи до інституційного середовища. У загальному підсумку результат дослідження полягає у викладенні нового погляду на обліковий процес із закладанням майбутньої перспективи розвитку цього питання в усіх аспектах динаміки бізнесу. Передбачається поглибити дослідження в частині налаштування потужної системи обліково-інформаційного обслуговування біз-

несу, що відповідає новій концептуальній основі бухгалтерського обліку, запропонованій провідними вченими-економістами для актуалізації багатопільового інформаційного забезпечення.

КЛЮЧОВІ СЛОВА: обліковий процес, інформація, актуалізація, інноваційні технології, інтелект.

Постановка проблеми та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. Мінливість сучасного суспільно-економічного буття своїм наслідком має трансформацію всіх процесів, притаманних Всесвіту. Певні процеси проходять організовано і їх розвиток є неминучим, зважаючи на вимоги сьогодення. Для інших характерні латентні зміни, що викликані залежністю від перших. Зокрема, зміна інформаційних відносин є наслідком автоматизації. Наочною є вторинність явища, що спричинено зміною першого.

Особливо активним останнім часом було перетворення системи бухгалтерського обліку, викликане, передусім, аргументованими пропозиціями вітчизняних і зарубіжних учених. Наукова спільнота завжди активніше реагувала на новації, що покладає особливу відповідальність і зобов'язання першими видавати ідеї, пропозиції, міркування. В останній час багато робіт присвячено питанню розвитку бухгалтерського обліку в інституціональному середовищі, ролі обліково-аналітичного забезпечення в інформаційних та управлінських процесах, організації системного облікового процесу, еволюції наукових підходів до формування облікової політики підприємства, поняттю інтеграції стосовно обліково-аналітичної системи.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Серед вітчизняних науковців ці питання всесторонньо розглянули та опрацювали Ф.Ф. Бутинець, Н.М. Голуб, З.В. Гуцайлюк, С.М. Деньга, Т.В. Журавльова, А.О. Касич, Н.О. Лоханова, О.В. Онищенко, А.А. Пилипенко, Т.М. Сльозко, В.А. Шпак та інші.

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми, котрим присвячується стаття. Проте, не втрачає, а тільки набуває все більше актуальності питання стосовно облікового процесу, який є невід'ємною частиною організації бухгалтерського обліку в усіх аспектах і на всіх рівнях. Це потужний інструмент, використання якого гарантує належне оформлення всіх обліково-інформаційних операцій з підтримкою складання та подання обліково-звітної інформації. Нові чинники (знання, тех-

нології, інтелект), які стали основою всіх інформаційних процесів, визначили об'єктивну потребу в налаштуванні комплексної організаційно-технічної діяльності, спрямованої на підвищення ефективності інформаційного забезпечення різних груп користувачів.

Формулювання мети і завдання дослідження. Розуміючи важливість розв'язання питання щодо організації бухгалтерського обліку, метою дослідження є обґрунтування позиції стосовно облікового процесу, на який визначальний вплив справили інформаційно-комунікаційні технології та інтелектуалізація інформаційної діяльності, що вимагає іншого його розуміння, яке підпорядковане різновекторним інтересам користувачів обліково-звітної інформації.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів.

Сьогодні користувачі інформації постають перед основною проблемою — надмірна пропозиція інформаційних ресурсів різної кількості та якості. Масовість даних зворотним боком має неконтрольованість їхньої надійності. Єдиним переконливим джерелом, що задовольняє користувача з точки зору надійності показників, є обліково-звітна інформація.

Важливим є аспект забезпечення балансу між розкриттям потрібної, але не надмірної інформації, що може становити загрозу економічно стійкому розвитку підприємства [1, с. 54]. З цієї точки зору фінансова звітність повністю відповідає вимогам стосовно неперевантаження даними. Свого роду це та основна думка про фінансово-господарський стан підприємства, що висловлена мовою цифр з уникненням суб'єктивізму. Однак, за сучасних умов користувач не може бути повністю задоволений тими відомостями, які містяться у фінансовій звітності, оскільки вона є дещо обмеженою з точки зору управлінської діяльності та розробки планів на майбутнє. Зміни є змінами і відповіддю на нові вимоги користувачів стали трансформації у самому бухгалтерському обліку, що виражені в розширенні його функціоналу через надання тих властивостей, які раніше визначались для інформаційних систем управління.

Задовольняючи потребу економіки в інформації, облік підлягає впливу процесів, які в ній відбуваються [2, с. 85]. Основним процесом, що супроводжує розвиток економіки, є динаміка інформаційних технологій, початок якої датується серединою мину-

лого століття й бурхливо продовжується донині, набираючи обертів. Економіка стала інформаційною, рівно як і суспільство, що реагує на зміни так само чуттєво, як і бізнес з тією різницею, що для бізнесу встановлені межі, а для суспільства ні.

Суспільство завжди було інформаційним і комунікаційним: спочатку на рівні інстинктів, потім на рівні іншої сигнальної системи — мови і свідомості. Історично змінювалися техніко-технологічні засоби інформації та комунікації: усна, писемна, друкована, телеграф, телефон, радіо, кіно, телебачення, а тепер комп'ютерні технології [3, с. 47]. Так само завжди вагомою була роль інформації. Проте, ця думка отримала визнання тільки після структурної перебудови всіх суспільно-економічних, культурних, етичних процесів, внаслідок чого виникли відносини нової генерації, що визначило нове буття, а, отже, й свідомість.

Інформація проявляє свою цінність для суспільства, якщо є істинною, тобто такою, що реально та в повному обсязі класифікує будь-які події. В іншому випадку йдеться про певні відомості, які не можуть бути задіяні в бізнесі і які мають високий ступінь ризикованості, тобто нерелевантна інформація. Згідно дослідження А. О. Маслова, нерелевантна інформація — це помилкова або неправдива інформація, або істинна, але несуттєва для конкретного випадку. Якщо неправдива інформація поширюється спеціально, то така інформація називається дезінформацією [4, с. 19].

Знову саме облікова інформація отримала переконливу першість у визнанні єдиним, беззаперечно достовірним і правдивим джерелом відомостей про бізнес і для бізнесу. Вся фінансово-господарська діяльність суб'єкта господарювання через узгоджену сукупність способів і методичних прийомів обробки всієї сукупності інформації вміщується у фінансовій звітності, що трактується у вузькому змісті як обліковий процес.

Обліковий процес, як сукупність робіт технологічного, методичного та організаційного характерів, є основою інформаційної діяльності з підтримки управлінських рішень на всіх рівнях усіма користувачами облікових даних.

Обліковий процес лежить в основі організації обліку, яка, в свою чергу, є «системою умов та елементів побудови облікового процесу з метою отримання достовірної та своєчасної інформації про господарську діяльність підприємства» [5, с. 40]. Організація бухгалтерського обліку має бути покладена в основу формування інформаційного забезпечення управлінської ланки суб'єкта гос-

подарювання [6, с. 316]. Затребуване обліково-аналітичне забезпечення, що вміщує в себе результат багатоступеневої обробки документально підтверджених фактів господарської діяльності підприємства. Схема процесу підготовки обліково-аналітичної інформації передбачає поступовий перехід первинних даних в аналітичні з різним рівнем узагальнення та деталізації (рис. 1).

Рис. 1. Схема формування обліково-аналітичної інформації

Схема формування обліково-аналітичної інформації відповідає традиційним етапам облікового процесу, серед яких виділяють «первинний облік, поточний облік і підсумковий облік, які відрізняються один від одного не тільки послідовністю виконання облікових робіт (первинний облік передує поточному, поточний — підсумковому), а й різним рівнем оброблення облікової інформації» [7, с. 322].

Обліковий процес є «процесом у процесі», оскільки, з одного боку, є завершеним незалежним циклом, а з іншого — повністю

підпорядкований безперервному процесу організації бухгалтерського обліку, вимога розвитку якої походить з принципів обліку та логіки економічного простору.

На підставі попередніх досліджень вітчизняних науковців [7; 8] наведено авторське бачення облікового процесу, результат якого є багатограним — від отримання обліково-звітної інформації до налагодження інформаційно-облікової інфраструктури з досягненням погодженості інтересів диференційованих груп користувачів (рис. 2).

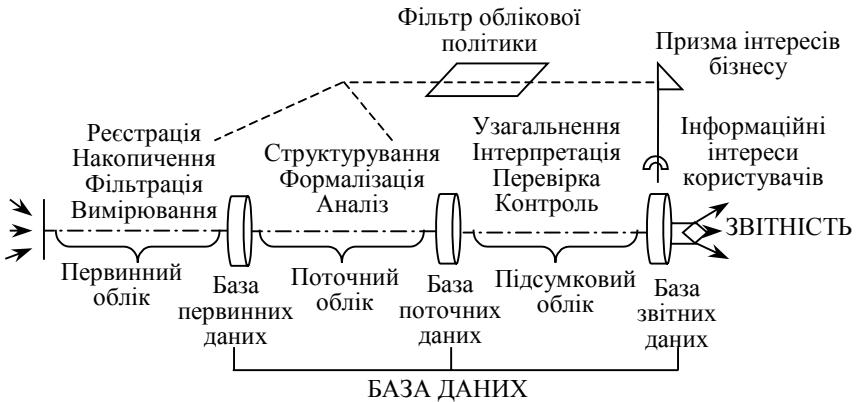

Рис. 2. Обліковий процес

Кожен з «фільтрів» облікового процесу сприяє належній організації обліково-інформаційного обслуговування системи управління. Зокрема, облікова політика стосується не тільки фінансової звітності, а й, перш за все, усього процесу ведення та організації бухгалтерського обліку, кінцевим продуктом якого є звітність [9, с. 177]. Облікова політика покликана врегулювати не тільки порядок організації та ведення бухгалтерського обліку, оскільки її повноваження розповсюджуються до меж функціонування та обслуговування інформаційної системи підприємства.

У всіх інформаційних процесах головний інтерес становить база даних, яка є «серцем» інформаційної інфраструктури, що вміщує в себе дані для експорту та імпорту, які підтримують бізнес-процеси на мікро- та макрорівнях.

Формування загальної бази даних може здійснюватися різними шляхами, перевагу в яких віддають автоматизованим, що є

найнадійнішими та найпоміркованішими з точки зору витрати коштів. На теперішній час достатньо скористатися функціоналом системи, який налагоджений для експорту електронної інформації з бази даних або підготовки електронних копій з паперових носіїв. Після обробки та перевірки на достовірність (ця частина виконується так би мовити «вручну») інформація з максимальною достовірністю оригіналу потрапляє в облікову обробку, після чого шляхом типових проведення формуються дані синтетичного обліку, що складаються в підсумкову звітну інформацію, яка під дією інструментів аналізу набуває відповідної аналітичності та переноситься до загальної інформаційної бази (рис. 3).

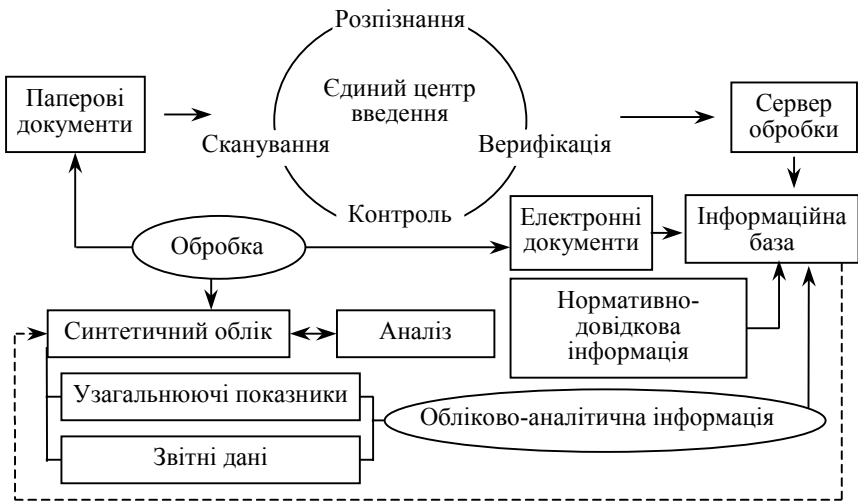

Рис. 3. Формування бази даних

Залежно від потреб користувачів вся система обліку постійно перебуває в стадії вдосконалення, уточнення і подальшого розвитку [10, с. 190–191]. Нераціонально «ламати» стару систему, яка ефективно працює, а слід пристосувати та відрегулювати її під нові умови, які є поміркованішими у порівнянні з минулим. Мається на увазі, що не слід змінювати обліковий процес, оскільки його етапи чіткі, відповідають загальній ідеї бухгалтерського обліку та не йдуть у розрив із потребами управління. Проте, необхідно звернути увагу на можливість підвищення його результатив-

ності шляхом актуалізації та пристосування до технологічно-інтелектуальних умов інформаційної діяльності.

У базі даних ключовою стадією обслуговування є актуалізація даних, що затребуване з точки зору якості. Якщо інформація вчасно не буде актуалізована, існує ймовірність ризику порушення роботи усієї системи, оскільки робота програми побудована таким чином, що відповідає попередньо закладеному алгоритму, яким не передбачається перевірка на достовірність даних, а експортуються ті, на які надані посилання і які містяться в системі.

Актуалізація інформації є складним процесом, оскільки не обмежується тільки оновленням даних, а є їх покращенням під впливом коригувальних дій, що стосуються адекватного співвідношення «кількість/якість». Поняття актуалізації вміщує в себе такі параметри, як обсяг, швидкість, наочність, відповідність.

Стосовно обсягу актуалізованої інформації, її має бути достатньо, виходячи з потреб перебігу бізнес-процесів і в прив'язці до їх сутності. Достатність передбачає, з одного боку, необхідну кількість для підтримки бізнесу, а з іншого — неперевантаженість ними інформаційної системи. У цьому сенсі інформацію можна порівняти з ресурсами для виробництва.

Свого часу революційним стало запровадження у виробництво інформаційних систем класу MRP, завдяки яким стало можливим ефективне обслуговування виробничих потужностей. Були узгоджені можливості виробництва з реальними потребами в ресурсах, що сприяло оптимізації витрат і співвідношенню «кількість/необхідність». У випадку з інформацією подібної, повністю автоматизованої, системи на сьогодні не існує. Такі системи є напівавтоматизованими через складність заміни інтелекту алгоритмом.

Швидкість актуалізації стосується інтервалу обслуговування інформаційних ресурсів щодо їх відповідності предметній області фінансово-економічної системи підприємства. Раніше це вимагало значних витрат часу та ресурсів, оскільки необхідно було «вручну» моніторити інформаційні ресурси та здійснювати необхідні дії щодо їх обслуговування. Сучасні технології орієнтовані на автоматичне оновлення через відповідні алгоритми роботи з інформаційними системами. Зокрема, системи інформаційної підтримки різних розробників пропонують рішення, які в автоматичному режимі у заданий час виконують роботу з оновлення інформації, після чого користувач отримує повідомлення про за-

кінчення актуалізації. Єдиною вимогою до цього процесу є доступ до мережі Інтернет, що необхідно для з'єднання з сервером розробника, через який відбувається автоматичне обслуговування інформаційної системи.

В аспекті наочності передбачено поєднання традиційних технічних процесів з мисленням. Перш ніж здійснювати роботу з інформацією, слід встановити її відповідність вимогам щодо даних, які можуть бути імпортовані в базу даних. Необхідно інтерпретувати інформацію таким чином, щоб показники минулих подій стали передумовою для розпізнання інформації, що надходить до системи у даний момент часу.

Сприйняття інформації користувачем, який вводить її в систему, є гарантом того, що інформація є цінною для бізнесу без додаткових умов і може бути експортована для складання звітності. Наочність нерозривна з відповідністю, тому важливо заздалегідь визначитися з параметрами і критеріями інформації для її подальшого переміщення в систему.

Актуалізація облікового процесу пов'язана з автоматизацією облікових робіт, які здійснюються на його етапах. На первинній стадії забезпечується оптимізація вимірювання, реєстрації облікової інформації, що формує первісну базу даних. Вона використовується для систематизації показників, їх обробки, оцінки щодо достовірності, точності, повноти, об'єктивності інформації з формуванням поточної бази даних, що вміщує інформаційні ресурси для кінцевої облікової обробки даних. Заключна стадія облікового процесу є відповідальним етапом оформлення всієї обліково-інформаційної роботи з відображення фінансового стану та результатів господарської діяльності підприємства. Автоматично складається фінансова звітність згідно заданого алгоритму на основі даних, експортованих з поточної бази даних. Звідси робимо висновок, що найвідповідальнішою є стадія первинного обліку, оскільки саме на ній закладається основа інформаційного забезпечення підготовки обліково-звітної інформації.

Результат актуалізації облікового процесу через його повну автоматизацію полягає в суттєвому зменшенні часу на обробку та рух інформації і значне підвищення її якості, порівняно з ручним режимом обслуговування. Проте, повністю виключити ручну роботу не тільки помилково, а й шкідливо, оскільки мова йде не про технічну роботу, а про інтелектуальну. Говорячи «вручну» насправді вбачається «розумово». Інтелектуальна інтерпретація

даних є необхідною для того, щоб запустити всю інформаційну систему, яка сьогодні більшою часткою має техніко-технологічну платформу.

Поряд із сутнісним результатом інформатизації — інтеграційним ефектом для управління, технічні засоби інформатизації, сучасні інформаційні та комп'ютерні технології у сфері менеджменту дозволяють отримати зворотний ефект — інтелектуалізацію і розподіл управління [11, с. 267].

Інтелектуалізація інформації здійснюється паралельно та у взаємному впливі з інтелектуалізацією інформаційних технологій. Важливим напрямом інтелектуалізації інформаційних технологій є використання методів, засобів і систем, що знижують інтелектуальне навантаження на користувача у порівнянні з аналогічними системами відповідного функціонального призначення [12, с. 63].

Під інтелектуалізацією розуміється наділення облікової системи здатністю до виявлення «прихованих» знань й маніпулювання не тільки даними, але й знаннями (моделями) [13, с.77]. Питання інтелектуалізації набуло поширення в роботах багатьох вітчизняних науковців. Зокрема, З.В. Гуцайлук, здійснивши ґрунтовне дослідження сучасного стану системи бухгалтерського обліку, виходячи з аналізу думок учених-економістів, зауважив, що «...слова «інтелект» «інтелектуальний» логічно вживати лише по відношенню до окремих людських індивідуумів, а не для характеристики абстрактних категорій» [14, с. 8].

У період становлення інформатизації увага приділялась оснащенням технікою та засобами комунікацій. На певний час техніка зайняла пануюче місце, витіснивши не тільки фізичну працю, а й інтелектуальну. З часом утопічність цієї думки виявилась аксіоматичною і головним важелем стала людина як носій знань у їх фактичному та потенційному характері. Етика нового часу націлена на панування індивіда в економіці та суспільстві. Головне не володіти знаннями, а вміти скористатися ними.

Висновки і перспективи подальших досліджень у даному напрямку. Отже, обліковий процес знаходиться під впливом новітніх технологій і широкого поширення ідеї інтелектуалізації інформаційної діяльності. Сьогодні розвиток технологій дійшов до стадії часткової інтелектуалізації інформаційних систем. Система, так би мовити, здатна «думати», проте дуже обмежено, передусім, стосовно простих операцій з даними. Повністю автома-

тизувати інтелект неможливо, оскільки робота індивіда вміщує в себе елемент новаторства й творчості. Обліковий процес складно уявити творчим, проте певна його частка виявляється на етапі моделювання згідно з потребою в розробці облікової політики. Є певні рамки, але в їх межах фахівець необмежений у своїй розумовій роботі. Організація обліку та облікова політика є результатом власного погляду облікової служби (обліковця) на налаштування обліково-інформаційної діяльності виходячи з визначальних рис бізнесу. Не існує шаблону для облікового процесу, оскільки немає стандарту облікової політики та системи організації обліку. Доречно застосувати словосполучення «необмежена обмеженість», що найповніше характеризує сьогоденний стан облікового процесу. Необмеженість полягає в можливості залучення технологій, налаштуванні інформаційної інфраструктури відповідно до особливостей діяльності та об'єктивних потреб. Необмежена й розумова діяльність в підготовці інформаційного результату за наслідками діяльності суб'єкта господарювання. Обмеження виражені через чітке нормативно-правове регулювання способів, методів, процедур, прийомів складання та подання фінансової звітності. Можна обирати, але тільки з того, що запропоноване в законах, стандартах, рекомендаціях, інструкціях. Якщо змінюються їх вимоги, дещо іншим буде й організація обліку, а, отже, і його процес.

Бібліографічний список

1. Лоханова Н. О. Інтегрована звітність як продукт цілісної обліково-аналітичної системи / Н. О. Лоханова // Вісник соціально-економічних досліджень. — 2012. — Вип. 4 (47). — С. 50–56.
2. Сльозко Т. Розвиток бухгалтерського обліку в інституційному середовищі / Т. Сльозко // Вісник КНТЕУ. — 2012. — № 3. — С. 84–93.
3. Ковальчук Г. Розвиток теорії книгознавства на сучасному етапі / Г. Ковальчук // Бібліотечний вісник. — 2009. — № 5. — С. 44–53.
4. Маслов А. О. Генеза теорії інформаційної економіки та її місце в сучасній економічній думці / А. О. Маслов // Актуальні проблеми економіки. — 2011. — № 3 (117). — С. 13–23.
5. Організація бухгалтерського обліку: підручник для студентів спеціальності «Облік і аудит» вищих навчальних закладів / за ред. проф. Ф. Ф. Бутинця. — 3-є вид., доп. і перероб. — Житомир: ПП «Ру-та», 2002. — 592 с.

6. Голуб Н. М. Посилення ролі обліково-аналітичної інформації в умовах економічної кризи [Електронний ресурс] / Н. М. Голуб. — Режим доступу: <http://goo.gl/ac1fY6>.

7. Шпак В. А. Організація системного облікового процесу / В. А. Шпак // *Економіка Крима*. — 2011. — № 1 (34). — С. 322–325.

8. Деньга С. М. Розвиток бухгалтерського обліку у сучасному світі [Електронний ресурс] / С. М. Деньга. — Режим доступу: <http://goo.gl/KRxloH>.

9. Касич А. О. Еволюція наукових підходів до формування облікової політики підприємства / А. О. Касич, О. В. Онищенко // *Вісник КрНУ імені Михайла Остроградського*. — 2013. — Вип. 1. (78). — С. 172–180.

10. Журавльова Т. В. Сутність інтегрованої системи обліково-інформаційного забезпечення управління аграрними підприємствами [Електронний ресурс] / Т. В. Журавльова. — Режим доступу: <http://goo.gl/6BLq8Q>.

11. Ситник Й. С. Формування інтегрованої інформаційної системи для потреб інтелектуалізації систем менеджменту промислових підприємств / Й. С. Ситник // *Актуальні проблеми економіки*. — 2012. — № 10 (136). — С. 266–274.

12. Білецький Б. О. Інтелектуалізація взаємодії користувача з системою на основі геоінформаційних технологій / Б. О. Білецький, О. В. Гамбаль, Г. Є. Кузьменко // *Математичні машини і системи*. — 2008 — № 2. — С. 63–69.

13. Пилипенко А. А. Організація обліково-аналітичного забезпечення системи конкурентної розвідки промислового підприємства / А. А. Пилипенко // *Проблеми економіки*. — 2010. — № 1. — С. 72–79.

14. Гуцайлюк З. Системи бухгалтерського обліку: критичний аналіз думок економістів / З. Гуцайлюк // *Бухгалтерський облік і аудит*. — 2012. — № 4. — С. 3–11.

References

1. Lohanova, N. O. «Integrovana zvitnist yak produkt tsilisnoi oblikovo-analitychnoi systemy» [Integrated reporting as a product of complex accounting and analytical system]. // *Visnyk sotsialno-ekonomichnyh doslidzhen*, vol. 4 (47). — Odessa (2012). — P. 50–56 [In Ukrainian]

2. Sliozko, T. «Rozvytok buhgalterskogo obliku v instytutsiinomu seredovyshchi» [Development of accounting in institutional environment]. // *Visnyk KNTEU*, no. 3. — Kyiv (2012). — P. 84–93 [In Ukrainian]

3. Kovalchuk, G. «Rozvytok teorii knygoznavstva na suchasnomu etapi» [Development of the book science theory at the present stage]. // *Bibliotekhnij visnyk*, no. 5. — Kyiv (2009). — P. 44–53 [In Ukrainian]

4. *Maslov, A. O.* «Geneza teorii informatsijnoi ekonomiky ta ii mistse v suchasnij ekonomichnij dumtsi» [Genesis of the information economics theory and its part in the modern economic thought]. // Aktualni problemy ekonomiky, no. 3 (117). — Kyiv (2011). — P. 13–23 [In Ukrainian]

5. «Organizatsiia buhgalterskogo obliku», pidruchnyk dlia studentiv spetsialnosti «Oblik i audit» vyshchyh navchalnyh zakladiv, 3-ie vydannia, dopovnene i pereroblene [Organization of accounting, textbook for students of speciality «Accounting and Auditing» in higher educational institutions, 3rd edition, revised and enlarged] / edited by prof. Butynets, F. F. — Zhytomyr: PE «Ruta» (2002). — 592 p. [In Ukrainian]

6. *Golub, N. M.* «Posylennia roli oblikovo-analitychnoi informatsii v umovah ekonomichnoi kryzy» [Strengthening the role of accounting and analytical information in conditions of the economic crisis] // Elektronnyi resurs. — Rezhym dostupu: <http://goo.gl/aclfY6> [In Ukrainian]

7. *Shpak, V. A.* «Organizatsiia systemnogo oblikovogo protsesu» [Organization of the system accounting process] // Ekonomika Kryma, no. 1 (34). — Simferopol (2011). — P. 322–325 [In Ukrainian]

8. *Denga, S. M.* «Rozvytok buhgalterskogo obliku u suchasnomu sviti» [Development of accounting in the modern world] // Elektronnyi resurs. — Rezhym dostupu : <http://goo.gl/KRxloH> [In Ukrainian]

9. *Kasych, A. O., Onyshchenko, O. V.* «Evoliutsiia naukovykh pidhodiv do formuvannia oblikovoi polityky pidpryiemstva» [Evolution of scientific approaches to the formation of enterprise accounting policies] // Visnyk KrNU im. Myhaila Ostrogradskogo, vol. 1. (78). — Kremenjuh: KrNU im. Myhaila Ostrogradskogo (2013). — P. 172–180 [In Ukrainian]

10. *Zhuravlova, T. V.* «Sutnist integrovanoi systemy oblikovo-informatsynogo zabezpechennia upravlinnia agrarnymy pidpryiemstvamy» [The essence of integrated system of accounting and informational support of agricultural enterprises management] // Elektronnyi resurs. — Rezhym dostupu: <http://goo.gl/6BLq8Q> [In Ukrainian]

11. *Sytnyk, J. S.* «Formuvannia integrovanoi informatsiynoi systemy dlia potreby intelektualizatsii system menedzhmentu promyslovyh pidpryiemstv» [Formation of an integrated informational system for the purposes of intellectualization of management on industrial enterprises] // Aktualni problemy ekonomiky, no. 10 (136). — Kyiv (2012). — P. 266–274 [In Ukrainian]

12. *Biletskyi, B. O., Gambal, O. V., Kuzmenko, G. E.* «Intelektualizatsiia vzaiemodii korystuvacha z systemoiu na osnovi geoinformatsiinyh tehnologi» [Intellectualization of interaction between a user and the system based on geographic information technologies] // Matematychni mashyny i systemy, no. 2. — Kyiv (2008). — P. 63–69 [In Ukrainian]

13. *Pylypenko, A. A.* «Organizatsiia oblikovo-analitychnogo zabezpechennia systemy konkurentnoi rozvidky promyslovogo pidpryiemstva» [Organization of

accounting and analytical provision of the competitive intelligence system of industrial enterprise] // Problemy ekonomiky, no. 1. — Kharkiv (2010). — P. 72–79 [In Ukrainian]

14. Gutsaliuk, Z. «Systemy buhgalterskogo obliku: krytychnyi analiz dumok ekonomistiv» [Accounting systems: critical analysis of economists' opinions] // Buhgalterskyi oblik i audyt, no. 4. — Kyiv (2012). — P. 3–11 [In Ukrainian]

Стаття надійшла до редакції 11 березня 2014 р.

УДК 657.1.014.134:004

Бочуля Татьяна Владимировна,

канд. экон. наук, доц.,

доцент кафедры бухгалтерского учета и аудита,
Харьковский государственный университет

питания и торговли

(61051, Украина, Харьков, ул. Клочковская, 333)

E-mail: bochulya@i.ua

Савицкая Наталья Леонидовна,

д-р экон. наук,

доц. профессор кафедры экономической теории и права,
Харьковский государственный университет

питания и торговли

(61051, Украина, Харьков, ул. Клочковская, 333)

E-mail: nls2010@rambler.ru

АКТУАЛИЗАЦИЯ УЧЕТНОГО ПРОЦЕССА: ВЛИЯНИЕ ТЕХНОЛОГИЙ И ИНТЕЛЛЕКТА

АННОТАЦИЯ. Принимая во внимание актуальность вопроса развития системы бухгалтерского учета, определена потребность исследовать и изложить собственную позицию относительно организации, обслуживания и оптимизации учетного процесса. Это ответственная часть общей учетной системы и требует нового нестандартного взгляда, так как именно через учетный процесс осуществляются все информационно-аналитические операции и обеспечиваются организация бухгалтерского учета и учетная политика. По результатам исследования был идентифицирован уровень совокупного влияния технологий и интеллекта, которые внесли существенные коррективы в «природу» учетного процесса. Ожидается, что интерпретация сути учетного процесса как системной совокупности методических приемов и способов обработки первичной учетной информации и составления отчетности с новым интеллектуально-технологическим базисом позволит модифицировать учетно-отчетное обеспечение всех групп пользователей и согласует их информационные интересы. Точка зрения относительно организационной структуры учетного процесса изложена исходя из логики современного состояния общественно-экономических

отношений на всех уровнях информационного сознания. Показан механизм формирования базы данных релевантной информации в качестве ценного ресурса для бизнес-процессов внутреннего и внешнего характеров. Этот вопрос является наиболее актуальным, поскольку от качества информационных ресурсов базы данных зависит качество всего учетного процесса. Вопрос актуализации рассмотрен более широко, чем просто технический аспект обслуживания информации. Актуализация осуществляется не только благодаря техническим средствам, но и интеллектуализации, которые в сетевой экономике производят больший суммарный эффект. Результаты исследования адаптированы не только для бизнеса, а имеют также социальную направленность, поскольку согласовать в современных условиях интересы различных институтов возможно через обеспечение адаптации и интеграции информационной системы в институциональную среду. В общем итоге результат исследования заключается в изложении нового взгляда на учетный процесс с акцентированием будущей перспективы развития этого вопроса во всех аспектах динамики бизнеса. Предполагается углубить исследование в части настройки мощной системы учетно-информационного обслуживания бизнеса, которая соответствует новой концептуальной основе бухгалтерского учета, предложенной ведущими учеными-экономистами для актуализации многоцелевого информационного обеспечения.

КЛЮЧЕВЫЕ СЛОВА: учетный процесс, информация, актуализация, инновационные технологии, интеллект

UDC 657.1.014.134:004

Bochulia Tetiana Volodymyrivna

Candidate of Sciences (Economics), Associate Professor,
Department of Accounting and Auditing
Kharkiv state university of food technology and trade
(333, Klochkivska st., Kharkiv, Ukraine, 61051)
E-mail: bochulya@i.ua

Savitska Nataliia Leonydivna,

Doctor of Science (Economics), Associate Professor,
Professor, Department of Economic Theory and Law
Kharkiv state university of food technology and trade
(333, Klochkivska st., Kharkiv, Ukraine, 61051)
E-mail: nls2010@rambler.ru

ACTUALIZATION OF ACCOUNTING PROCESS: IMPACT OF TECHNOLOGIES AND INTELLIGENCE

ABSTRACT. The need to examine and outline its own position on organization, support and optimization of the accounting process is defined due to the topicality of the accounting process development issue. It is a responsible part of common accounting system and requires a new nonstandard approach, since all the informational and analytical operations are performed through the accounting process as well as provision of accounting and accounting policy

organization. The level of cumulative influence of technologies and intelligence that made significant adjustments to the core of the accounting process was identified basing on the results of the research. It is supposed that interpretation of the accounting process gist as a system complex of methods and ways of procession the original accounting information and reports preparation with a new intellectual and technical basis will allow to modify accounting and registration provision of all the customer groups and conform their informational interests. The opinion on the organizational structure of the accounting process is outlined according to the current state of social and economic intercourse on all the levels of informational consciousness. The mechanism of forming the database of relevant information as a valuable resource for internal and external business processes is described. This question is the most actual since the quality of the whole accounting process depends on the quality of the database informational resources. The actualization issue is examined in more detail than just a technical aspect of information maintenance. Actualization is performed not only with technical means, but also with intellectualization which gives a greater total effect in network economics. The results of the research are not only adapted for business, they also have a social orientation, since harmonization of the interests of different customer groups in modern conditions can be achieved through adaptation and integration of informational system with the institutional environment. In total the research is resulted in outlining a new notion on the accounting process and depicting the future perspective of development of the issue in question in all the business dynamics aspects. It is expected to conduct the research further in the part of setting up a powerful system of accounting and informational business service which corresponds with a new conceptual basis of accounting, suggested by leading economists for actualization of multipurpose informational provision.

KEY WORDS: accounting process, information, actualization, innovative technologies, intelligence.